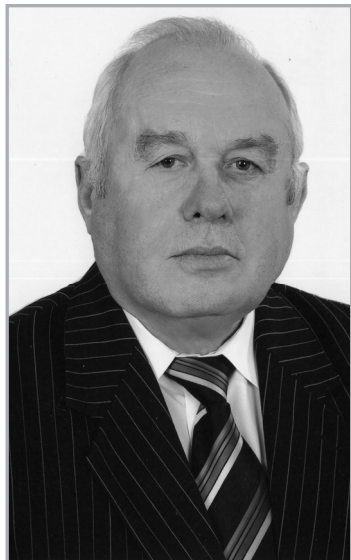

ЮВІЛЕЇ

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ. ДВОРЕЦЬКОМУ АНАТОЛІЮ ІВАНОВИЧУ — 80

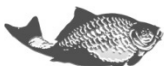
Анатолій Іванович Дворецький народився 1 січня 1937 р. у квітучому Приоріллі, в старовинному козацькому селі Дмухайлівка Магдалинівського району Дніпропетровської області. У 1954 р., після закінчення середньої школи, він вступив до Харківського ветеринарного інституту, де проявив жвавий інтерес до наукової роботи. Перші його дослідження з вивчення стану артеріальних та венозних судин серця тварин методом рентгенодіагностики були проведені під керівництвом видатного ученого і спеціаліста у галузі діагностики і терапії тварин, завідувача

кафедри клінічної діагностики з рентгенологією проф. Соколовського В. А. Під час проходження виробничої практики, під керівництвом завідувача кафедри патологічної анатомії і патологічної фізіології проф. Толстово-Парійської Н. Г., були проведені дослідження з терапії хвороб очей тварин.

Після закінчення у 1959 р. Харківського ветеринарного інституту, А. І. Дворецький починає працювати на Дніпропетровській біофабриці (завідувачем відділу цеху, завідувачем біохімічної лабораторії), де бере активну участь у розробленні нової біотехнології виробництва ліофільно висушених вакцин для профілактики хвороб тварин. Результати цієї роботи викладені у першій його друкованій роботі «Твёрдая казеиново-кровяная среда для определения концентрации живых пастерелл / А. И. Дворецкий. В. П. Меркулов, А. В. Эпштейн // 2-й сборник работ по вопросам производства и применения биопрепаратов. — М., 1965.

В подальшому, інтерес до наукової діяльності приводить його у 1964 році до аспірантури Дніпропетровського університету. Більш ніж півстоліття діяльність Анатолія Івановича була пов'язана з Дніпропетровським університетом. Тут він виконав і захистив кандидатську (1969 р.), докторську (1987 р.) дисертації; йому було присвоєне вчене звання професора (1989 р). Тут він пройшов шлях від асистента до завідувача кафедри іхтіології, гідробіології і екології. За значні досягнення у науково-педагогічній діяльності у 1970 році він був нагороджений медаллю «За доблестный труд».

У 1974 році А. І. Дворецького було призначено заступником директора з наукової роботи НДІ біології. У 1977 році керівництво Дніпропетровської області

призначило його головним керівником наукового супроводу створення та функціонування садково-басейнових господарств області. Створення господарств такого типу розпочалося у відповідності до рішення 1976 року про подальший розвиток ставового рибиництва та заснування в області нового напрямку рибиництва індустріального типу і будівництва в області чотирьох індустріальних (садково-басейнових) господарств: на підігрітих водах Придніпровської ДРЕС (Придніпровське господарство), Криворізької ДРЕС-2 (Зеленодольське) та рибиницьких господарств: Дніпродзержинського і Нікопольського. У травні 1977 року А. І. Дворецьким, завідувачкою лабораторії ставкового рибиництва НДІ біології О. М. Чапліною та директором Інституту гідробіології АН УРСР В. Д. Романенком була розроблена комплексна програма науково-дослідних робіт з розвитку рибиницьких господарств індустріального типу у Дніпропетровській області. Для виконання цієї програми, за керівництва А. І. Дворецького, був створений творчий колектив із наукових співробітників, проєктантів, технологів. У червні 1977 р. представниками творчого колективу, у взаємодії з установами АН України, була проведена комплексна науково-дослідна експедиція на водоймах Придніпров'я, результати якої лягли в основу рекомендацій зі створення Придніпровського садково-басейнового господарства. За короткий період (1978 р.) було споруджено унікальне Придніпровське індустріальне тепловodne рибиницьке господарство, де за використання теплої скидної води Придніпровської ДРЕС з весни до осені повинно було вирощуватися 1200 т коропа (360 т — в басейнах і 840 т — в садках); а в зимовий період — 700 т товарної форелі. В 1979 році розпочалась його промислова експлуатація; в басейнах було отримано 61 т товарного коропа. А в 1981 році вже було отримано 416 т риби; тобто проєктний рівень було перевищено на 56 т. Розроблені технології індустріального вирощування риби дозволили довести рибопродуктивність басейнів під час вирощування товарних дволіток коропа до 250 кг/м²; райдужної форелі — до 120 кг/м². Необхідність стабільного забезпечення Придніпровського господарства кормами зумовила звернення А. І. Дворецького до Дніпропетровської обласної ради щодо закупівлі найкращого у світі японського рибиного комбікормового заводу та початок виробництва в області повноцінних гранульованих рибиницьких кормів за японською технологією. За результатами комплексних науково-дослідних і науково-практичних робіт науковців Дніпропетровщини та науково-дослідних установ України було створено одне з кращих в Європі Придніпровське тепловodne садково-басейнове господарство, а у рибиницькому господарстві області був створений новий напрям — індустріальне рибиництво, розроблені нові технології вирощування коропа, форелі, канального сома та інші. Підготовлено та захищено 7 кандидатських дисертацій.

Разом зі своїми співробітниками, А. І. Дворецький розробив основи системного підходу до вивчення наслідків радіоактивного і хімічного забруднення водних екосистем, вивчав шляхи надходження радіонуклідів і хімічних поллютантів у живі організми і оцінив їх внесок у формування радіаційно-хімічного навантаження, виявив радіобіологічні ефекти на клітинному рівні, що зумовлені порушенням фізико-хімічних особливостей мембран і систем трансмембранного переносу іонів в клітинах, запропонував оригінальні підходи до вивчення хеморецептивних властивостей мембран, вказав на пострадіаційне відновлення їх рецепторних функцій завдяки модуляції енергетики клітини,

запропонував нові підходи у використанні біологічно-активних профілактичних і лікувальних препаратів.

Дворецький А. І. бере активну участь у підготовці кадрів вищої кваліфікації, є науковим керівником та консультантом аспірантів та докторантів. За його керівництва була виконана і виконується зараз значна кількість кандидатських та докторських дисертацій. Він систематично виступає офіційним опонентом при захисті кандидатських і докторських дисертацій.

Вагомий внесок у підготовці рибогосподарських кадрів зробив він, будучи членом спецрад: Московського державного університету (Росія) Д.053.74, Інституту гідробіології НАН України Д.26.213.01, Інституту рибного господарства НААН К.26.364.01, а також членом редколегій: журналу «Рибне господарство України», «Рибогосподарська наука України», Вісника ДНУ (Біологія. Екологія), наукового збірника «Рибне господарство» Інституту рибного господарства УААН.

Від 1991 р. — віце-президент Радіобіологічного товариства України. Від 1993 р. — академік УЕАН. У 1994 р. отримав почесне звання «Соросівський професор».

У 1988 р. за наукову роботу «Изучение действия ионизирующей радиации на энергетические и регуляторно-транспортные функции биомембран» йому присуджена Премія Державного комітету СРСР з народної освіти. У 1996 р. — за серію праць «Вивчення механізмів променевого порушення іонного гомеостазу в клітинах тваринного організму» Президія Національної академії наук України присудила премію ім. О. В. Палладіна.

В 1998 році за вагомий особистий внесок у підготовку кваліфікованих фахівців, плідну наукову і педагогічну діяльність Указом Президента України присвоєно почесне звання — «Заслужений діяч науки і техніки України». Є керівником обласних відділень Гідробіологічного та Радіобіологічного товариств, міжрегіональної неурядової екологічної організації «Світ води». Організатор проведення на базі Дніпропетровського державного університету 1-го та 2-го радіобіологічних з'їздів України.

У 2011 р. А. І. Дворецький був запрошений до Дніпропетровського аграрного університету, де організував та завідував кафедрою водних біоресурсів та аквакультури. Автор понад 400 наукових праць, у тому числі 4 монографій, 2 довідників, 8 навчальних посібників, 4 винаходів, які захищені авторськими свідоцтвами.

З 2014 р. генерал-осавул А. І. Дворецький є радником з питань гідроекології та рибництва Головного отамана ДОГО Січеславського козацтва Запорізького.

Бере активну участь у створенні та удосконаленні організаційного та методичного забезпечення навчально-виховного процесу у ВЗО України, будучи членом НМК МОНУ за напрямом «Водні біоресурси» та членом експертної ради з природничих наук Державної акредитаційної комісії України.

Розробив навчальні програми курсів: «Вступ до спеціальності», «Радіобіологія», «Водна радіоекологія», «Водна токсикологія», «Охорона вод суші», «Методологія та організація наукових досліджень», «Основи екологічної

токсикології», «Хімія та мікробіологія води» та магістерські курси: «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі», «Охорона та раціональне використання водних ресурсів», «Сучасні проблеми гідробіології» та інші.

Діяльність Дворецького А. І. відома за кордоном: опублікував понад 100 наукових праць у міжнародних виданнях.

Активний член Гідроекологічного товариства України. Європейського радіобіологічного товариства, Міжнародного радіоекологічного союзу, Європейської біоелектромагнітної асоціації, перебував у службових відрядженнях в Болгарії, Румунії, Чехословаччині, Угорщині, Китаї.

За його керівництва були розроблені, виконувались і виконуються науково-технічні програми: «Про розвиток і впровадження наукових розробок щодо підвищення рибпродуктивності садково-басейнових господарств в Дніпропетровській області» (1977–1985 рр.), «Програма розвитку рибного господарства Дніпропетровської області 2010–2014 рр.» та інші.

Колектив Інституту рибного господарства НААН та Дніпровського державного аграрно-економічного університету бажають шановному ювіляру подальших успіхів, міцного здоров'я, натхнення в його ділах і всього найкращого.

О. О. Олексієнко, канд. с.-г. наук, с. н. с.

Н. Л. Колесник, канд. с.-г. наук, с. н. с.

Л. А. Байдак, канд. іст. наук, н. с.

